

Doelen in dialoog

Belang en beperkingen
van vraaggericht werken

Tom van Yperen
NIZW Jeugd / Universiteit Utrecht

Congres 'Mag ik even binnenkomen?'
Amsterdam, 9 mei 2006

Bij de huisarts

Patiënt: “Dokter, mijn kind heeft denk ik een fikse oorontsteking. Ze heeft pijn en 39° koorts.”

Huisarts: “Ok, ik zal eens even kijken ...
Nou, inderdaad zeg, het is ontstoken.
Wat wilt u nu?”

Ik wil antibiotica?

Cochrane Library:

- Nut antibiotica bij acute middenoorontsteking discutabel.
- Niet duidelijk is of de kleine voordelen (dag minder koorts, iets minder pijn) opwegen tegen de nadelen (kans op diarree, buikpijn, huiduitslag, resistentie).

Bron: Glasziou, Del Mar, Sanders & Hayem (2004), www.chochrane.org, d.d. 05-04-06.

Vraaggericht werken moet

- Vraaggericht werken heeft belangrijke voordelen. Afspreken doelen is belangrijk element.
- Er zijn ook beperkingen. Daarmee omgaan verhoogt effectiviteit en vermindert 'bijwerkingen'.

Voordelen

Vraaggericht werken verhoogt effectiviteit.

Verhoging motivatie via

- Acceptatie, respect, consensus
- Ondersteuning cliënt bij bewustwording
- Cliënt beslist mee, krijgt controle

Bron: Van Yperen e.a. (2003). Zie ook www.jeugdzorg.nl

Voordelen (vervolg 1)

Ontwikkeling motivatie voor hulp:

-
- Voorbeschouwing (niet bewust, niet actiebereid)
  - Overpeinzing (wel bewust, niet actiebereid)
  - Besluitvorming (actiebereid, doelen stellen)
  - Actie
  - Onderhoud/consolidatie
  - Terugval

Bron: Prochaska, DiClemente & Norcross (1992)

Voordelen (vervolg 2)

Appèl op controle-nemen:

- Hulpvraag formuleren + doelen stellen
= grip krijgen, richting kiezen
- Keuze middelen bij doelen
= niet overleveren maar
doelgericht zelf bepalen

Beperkingen

- Waar blijft de professional?
- Het informantenprobleem.
- Wiens doelen staan eigenlijk centraal?
- Wat als de vraag steeds verandert?

1. Waar blijft de *professional*?

Tonkens, De Winter: hulp is niet vraag-,
maar *dialogoggestuurd*

Maar: vinden cliënten dat ook?

1. Waar blijft de *professional*?

Factoren in cliënttevredenheid (C-toets):

- Contact en bejegening (Cliënt)
- Informatie en voortgang (Cliënt)
- Doel- en resultaatgerichtheid (Cliënt)
- Professionaliteit, o.a. (Type hulp)
  - Ik krijg antwoord op mijn vragen
  - Ik krijg goede adviezen
  - Medewerkers hebben voldoende kennis

Bron: Ramos, Stams, Stoel, Faas, Van Yperen & Deković (Subm.)

1. Waar blijft de *professional*?

Factoren in cliënttevredenheid

- Contact en bejegening
- Informatie en voortgang
- Doel- en resultaatgerichtheid
- Professionaliteit (bij bevorderen motivatie)
  - *Voorbeschouwing*: confronteren, bevestigen zelfwaarde
  - *Overpeinzing*: helpen waarden en wensen te verhelderen
  - *Besluitvorming*: de cliënt verbinden aan actie

2. Het informantenprobleem

Partijen in de hulp zijn het vaak niet eens.

Overeenstemming CBCL / TRF / YSR	Ouder	Jeugdige	Leerkracht	Groeps- werker
Ouder	.59			
Jeugdige	.25	.74		
Leerkracht	.09	.20	.64	
Groeps- sw.	.08	.27	.34	.54

Bron: Kroes (2006)

2. Het informantenprobleem

Realisatie doel *'John gedraagt zich normaal'*

Doel gehaald?	Ouder	Jeugdige	Leerkracht	Groeps-werker	Eind-score?
Nee (slechter geworden)					
Nee (zelfde gebleven)	X				
Deels (we zijn er nog niet)			X	X	
Ja (hulp is op dit punt klaar)		X			

3. *Wiens* doelen centraal?

Kerdoelen van jeugdzorg:

- Hulpvragen jeugdige/opvoeders zijn beantwoord
- Autonomie jeugdige/opvoeder is versterkt
- Veiligheid jeugdige is hersteld
- Jeugdige vormt geen bedreiging (meer) voor samenleving

3. *Wiens* doelen centraal?

Niet alleen die van de jeugdige / opvoeder.
Ook die van de samenleving.

Dit geeft de hulpverlener ruimte voor
dialoog!

4. Veranderlijke cliënten

Hulpvragen van cliënten veranderen ...

... en geregeld is dat het kernprobleem van de cliënt

... en de grote valkuil voor de vraaggerichte hulpverlener.

(zie o.a. Rispens, 1996)

Veranderlijke cliënten (2)

Hulpvragen kunnen veranderen door

- ... gewoonte niet aan afspraken te houden
- ... neiging gewone problemen te dramatiseren
- ... niet gewend zijn koers te houden
- ... gebrek aan vaardigheid prioriteiten te stellen

En kunnen verleiden tot chaotische hulp.

Hulpverlener handhaaft afgesproken doelen als oefening in structuur, koers, doorzetten.

Conclusies

Vraaggericht werken is effectiever:

- Motiveert, leidt tot doelen die de cliënt ziet zitten
- Stimuleert actieve rol in hulp en controle over leven

Zeker als de beperkingen omzeild worden door:

- Duidelijke, actieve, juiste professionele inbreng
- Visieverschillen (informantenprobleem) productief maken
- Doelen van de samenleving inbrengen
- Doelgericht structuur bieden in chaotische situaties

Terug bij de huisarts

Patiënt: “Dokter, mijn kind heeft denk ik een fikse oorontsteking. Ze heeft pijn en 39° koorts.”

Huisarts: “Ok, ik zal eens even kijken ... Nou, inderdaad zeg, het is ontstoken. Er zijn nu verschillende mogelijkheden om dit op te lossen. Zullen dat even doornemen?”

Congres 9 mei 2006 | Amsterdam, de Meervaart

Kan ik even binnenkomen?

Kansrijke programma's en methodieken
voor gezinsgerichte interventies
in de Jeugdzorg